

Paulo Coelho

Aleph

Vertaald door Piet Janssen

Uitgeverij De Arbeiderspers
Utrecht · Amsterdam · Antwerpen

Eerste druk augustus 2011
Zevende druk oktober 2012

Copyright © 2010 Paulo Coelho

*This edition is published by arrangements with Sant Jordi Asociados,
Barcelona, Spain. All rights reserved.*

Copyright Nederlandse vertaling © 2011 Piet Janssen /

BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Amsterdam

Oorspronkelijke titel: *O Aleph*

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Franz Lisztplantsoen 200, 3533 JG Utrecht. *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Franz Lisztplantsoen 200, 3533 JG Utrecht.*

Omslagontwerp: Nico Richter (naar een idee van

Kitty Ensby / Bazar Forlag AS)

Omslagfoto: Shutterstock.com

ISBN 978 90 295 8486 9 / NUR 302

www.arbeiderspers.nl

*Heilige Maria, onbevlekt ontvangen, bid voor ons die
onze toevlucht tot u zoeken. Amen.*

*Een zeker welgeboren man reisde in een vergelegen land,
om voor zich zelven een koninkrijk te ontvangen,
en dan weder te keren.*

Lucas 19:12

*Voor J., die me op weg houdt,
S. J., die me beschermend volgt,
Hilal, om haar vergiffenis in de kerk in Novosibirsk.*

*De Aleph had een diameter van twee, drie centimeter,
maar bevatte wel het hele Universum zonder dat dit aan
omvang inboette. Elk ding... was oneindig veel dingen,
want ik zag het helder en duidelijk vanuit iedere
hoek van het Universum.*

Jorge Luis Borges, *De Aleph*

*Fij kent alles, maar ik kan niet zien.
Toch zal mijn leven niet vergeefs zijn
Want ik weet dat we elkaar opnieuw zullen ontmoeten
In de een of andere goddelijke eeuwigheid.*

Oscar Wilde

Koning van mijn koninkrijk

Nee, toch?

Toch niet opnieuw een ritueel? Opnieuw onzichtbare machten aanroepen en vragen zich te openbaren in de zichtbare wereld? Wat heeft dat te maken met de wereld waarin we leven? De jongeren komen van de universiteit en vinden geen werk. De ouderen gaan met pensioen en hebben niets te besteden. De volwassenen hebben geen tijd om te dromen: van acht tot vijf zijn die immers aan het werk om hun gezin te onderhouden, om de school van de kinderen te betalen, zijn ze in gevecht met wat we kennen als 'de harde werkelijkheid'.

De wereld is nog nooit zo verdeeld geweest als nu: godsdienstoorlogen, genocide, gebrek aan respect voor onze planeet, economische crises, depressie, armoede. Iedereen wil ten minste een paar van zijn eigen problemen of die van de wereld oplossen en het liefst meteen. Want hoe meer we richting toekomst gaan hoe somberder alles lijkt.

En ik die dan een spirituele traditie zou willen volgen, een traditie geworteld in een grijs verleden dat zo ver af ligt van alle problemen waarvoor het heden ons stelt?

* * *

J. is hier. Ik beschouw hem al jaren als mijn Meester, ook al voel ik wat dat betreft de laatste tijd enige twijfel. Sa-

men lopen we naar de heilige eik die al meer dan vijfhonderd jaar onbewogen de mensen en hun besognes overziet; hij hoeft niets anders te doen dan in de herfst zijn bladeren te laten vallen en in de lente weer uit te lopen.

Ik hou het niet langer vol om aantekeningen te maken over mijn relatie met J., die mijn gids in de Traditie is. Tientallen dagboeken heb ik gevuld met onze gesprekken. Nog nooit heb ik ze teruggelezen. We hebben elkaar leren kennen in 1982 in Amsterdam en sindsdien heb ik talloze malen geleerd én verleerd te leven. Telkens als J. mij iets nieuws leert, denk ik dat het om die ene, nog ontbrekende stap gaat die een mens boven op de berg doet belanden, of die ene noot die een hele symfonie rechtvaardigt, of die ene letter waarin het hele boek besloten ligt. Dan beleef ik een periode van euforie die langzaam wegebt. Sommige dingen blijven hangen, maar het merendeel van de oefeningen, van de ervaringen en van de lessen verdwijnt in een zwart gat. Althans zo lijkt het.

* * *

De grond van de tuin is nat. Ik ben bang dat mijn sneakers, die ik twee dagen geleden nog zo zorgvuldig heb schoongemaakt, na een paar stappen weer onder de modder zullen zitten, al loop ik nog zo voorzichtig. Mijn zoektocht naar wijsheid en geestelijke vrede en naar bewustzijn van zichtbare en onzichtbare werkelijkheden is verworpen tot een sleur en levert niets meer op. Toen ik tweeëntwintig was, begon ik me aan de studie van de magie te wijden; ik heb diverse wegen bewandeld, ben in belangrijke jaren langs de rand van de afgrond gelo-

pen, ben uitgegleden en gevallen, heb opgegeven en ben opnieuw begonnen. Het was mijn bedoeling om tegen mijn negenenvijftigste nagenoeg het nirwana bereikt te hebben en ook de absolute rust die ik meen te zien op de glimlachende gezichten van de boeddhisten.

Eerder het tegendeel is het geval: het lijkt wel of ik er verder van ben verwijderd dan ooit. Ik ervaar geen rust, af en toe heb ik diepe innerlijke conflicten die maanden kunnen aanhouden, terwijl de momenten waarop ik een magische werkelijkheid waarneem niet langer duren dan een paar seconden. Lang genoeg om te weten dat deze andere wereld bestaat en ook lang genoeg om me met de frustratie op te zadelen dat ik niet alles kan verwerken wat ik leer.

We komen bij de heilige eik.

Als het ritueel voorbij is, moet ik eens ernstig met J. praten. We leggen onze handen tegen de stam.

* * *

J. spreekt een soefigebed uit:

'O Heer, als ik de stemmen van de dieren hoor, het ruisen van de bomen, het murmelen van de wateren, het tjilpen van de vogels, het suizen van de winden en het donderen van het onweer, dan hoor ik daarin een getuigenis van eenheid met U; ik ervaar dat U de hoogste macht bent, akwetend, de hoogste wijsheid en de hoogste rechtvaardigheid.

O Heer, ik herken U in de beproevingen die ik onderga. Moge, o Heer, Uw tevredenheid mijn tevredenheid zijn. Moge ik Uw vreugde zijn, de vreugde die een vader voelt om zijn kind. En moge ik rustig en zonder te twijfelen aan U denken, zelfs als het moeilijk is om te zeggen dat ik van U hou.'

Meestal voelde ik op zo'n moment – al was het maar een fractie van een seconde, maar dat is genoeg – de Unieke Aanwezigheid die de Zon beweegt en de Aarde, en die de sterren op hun plaats houdt. Maar vandaag wil ik niet spreken met het Universum; ik zal tevreden zijn als de man naast mij me de antwoorden geeft die ik nodig heb.

* * *

Hij haalt zijn handen van de eik af, en ik doe hetzelfde. Hij glimlacht tegen me, en ik glimlach terug. Zwijgend en zonder ons te haasten lopen we terug naar mijn huis, we gaan op de veranda zitten en drinken een kop koffie, nog steeds komt er geen woord over onze lippen.

Ik kijk naar de reusachtige boom midden in mijn tuin. Om zijn stam zit een lint dat ik er na een droom omheen heb gedaan. Ik woon in Saint Martin, een gehucht in de Franse Pyreneeën, in een huis dat ik nooit had moeten kopen; het bezit mij eerder dan omgekeerd, het eist van mij dat ik er wanneer maar mogelijk ben, want het heeft iemand nodig om ervoor te zorgen, om het niet te laten wegwijnen.

‘Ik slaag er niet in verder te groeien,’ zeg ik tegen J. en trap daarmee weer eens in de valstrik dat ik als eerste mijn mond opendoe. ‘Ik denk dat ik mijn grens heb bereikt.’

‘Dat is interessant. Ik voor mij probeer voortdurend te ontdekken wat mijn grenzen zijn, tot nu toe zonder succes. Mijn universum werkt niet erg mee, het blijft maar uitdijen, dat helpt niet om het helemaal te leren kennen,’ zegt J. provocerend.

Hij drijft de spot met mij. Maar ik ga door: 'Waarom ben je vandaag gekomen? Kom je me ervan overtuigen dat ik het weer zoals altijd bij het verkeerde eind heb? Zeg wat je wil, maar weet wel dat woorden er niets aan veranderen. Het gaat niet goed met me.'

'Daarom ook ben ik gekomen, juist vandaag. Ik heb al tijdenlang zo'n gevoel dat er iets gaande is. Er bestaat zoiets als het juiste moment van handelen,' zegt J. heel stellig, terwijl hij een peer van tafel pakt en die rond-draait in zijn handen. 'Op een eerder tijdstip was je niet rijp geweest voor dit gesprek. Was ik later gekomen dan was je al rot geweest.' Hij neemt een hap van de peer en proeft de smaak. 'Perfect. Het juiste moment.'

'Ik zit vol twijfels. En mijn geloofstwijfels zijn het grootst,' zeg ik zonder op hem te reageren.

'Beter kan niet. Het is de twijfel die de mens vooruit helpt.'

De gebruikelijke mooie antwoorden, de gebruikelijke mooie beelden, maar vandaag werkt het niet.

'Ik zal je vertellen wat je voelt,' gaat J. verder. 'Je hebt het gevoel dat de dingen die je hebt geleerd zich niet geworteld hebben, dat je een duik in het magisch universum kunt nemen, maar niet meer dan dat, want je komt telkens weer boven. Dat het allemaal misschien niet meer is dan één groot fantasiebeeld dat de mens schept om zijn angst voor de dood te verdrijven.'

Wat mij bezighoudt gaat dieper: het zijn geloofstwijfels. Er is maar één ding waar ik zeker van ben: er bestaat een parallel, spiritueel universum dat bemoeienis heeft met de wereld waarin we leven. De hele rest—heilige boeken, openbaringen, gidsen, handboeken, ceremoniën—lijkt mij onzin. En wat erger is, zonder enig blijvend gevolg.

‘Ik wil je vertellen wat ik heb ervaren,’ gaat J. verder. ‘Toen ik jong was, werd ik geboeid door de dingen die het leven me te bieden had, en ik meende ook al die dingen te kunnen krijgen. Toen ik trouwde, hield dat een keuze in, een keuze voor slechts één weg, omdat ik de vrouw van wie ik hield en mijn kinderen moest onderhouden. Op mijn vijfenveertigste, toen ik ondertussen een succesvol manager was, zag ik mijn kinderen volwassen worden en het huis uitgaan, en vanaf dat moment dacht ik dat alles een herhaling zou worden van wat ik al had meegemaakt.

Dat is het begin geweest van mijn spirituele zoektocht waaraan ik me, gedisciplineerd als ik ben, met al mijn energie heb gewijd. Ik heb perioden meegemaakt waarin ik heel enthousiast was en er waren tijden waarin ik het geloof kwijt was en ik op het punt belandde waar jij nu zit.’

‘J., ik heb me zo ingespannen en zoveel moeite gedaan en toch kan ik niet zeggen dat ik nu zoveel dichterbij God en bij mezelf ben,’ zeg ik met een lichte irritatie in mijn stem.

‘Dat komt omdat jij, net als iedereen op deze aarde, dacht dat de tijd je zou leren tot God te komen. Maar de tijd leert ons mensen niets; het enige wat hij ons brengt is dat we ons moe en oud gaan voelen.’

Nu leek het wel of de eik me aanstaarde. Hij was vast meer dan vijf eeuwen oud, en alles wat hij geleerd had was om te blijven staan waar hij stond.

‘Waarom zijn we bij die eik een ritueel gaan uitvoeren? Waarom helpt dat ons om betere mensen te worden?’

‘Omdat er rond eiken geen rituelen meer gedaan

worden. En door iets te doen wat je onzinnig voorkomt, raak je aan iets dieps in je ziel, aan iets wat het oudste in jou is en wat het dichtst bij de oorsprong van alles staat.'

Dat is waar. Ik heb gevraagd wat ik eigenlijk al wist en heb van J. het antwoord gekregen dat ik verwachtte. Ik moet de paar minuten die hij hier is, beter benutten.

'Tijd om te gaan,' zegt J. heel abrupt.

Ik kijk op mijn horloge. Ik vertel dat het vliegveld vlakbij is, we hebben nog wel even de tijd om te praten.

'Zo bedoel ik het niet. Toen ik hetzelfde doormaakte als jij nu, heb ik het antwoord gevonden in iets wat gebeurd is voor ik geboren werd. Mijn voorstel is dat je je daarmee gaat bezighouden.'

Reïncarnatie? Uitstapjes naar mijn vorige levens had hij steeds ontmoedigd.

'Ik ben al eens terug geweest in mijn verleden. Dat had ik mezelf geleerd voordat ik jou kende. We hebben het besproken: ik heb twee incarnaties gezien: een Franse schrijver in de negentiende eeuw en een...'

'Ja, weet ik.'

'Ik heb fouten gemaakt die ik nu niet kan herstellen. En jij hebt me op het hart gedrukt dat niet weer te doen, want ik zou mijn schuldgevoel er alleen maar groter mee maken. Naar vroegere levens reizen is als een gat in de vloer maken en het vuur van de verdieping eronder de kans geven het heden in brand te zetten.'

J. gooit wat er van de peer over is weg, de tuin in, voor de vogels. Hij kijkt me geïrriteerd aan: 'Ga nou geen onzin uitkramen. Probeer me nou niet te vertellen dat je dit serieus meent en dat je in heel die vierentwintig jaar dat we samen zijn opgetrokken niets hebt geleerd.'

Ik weet waar hij op doelt. In de magie – en in het le-

ven – bestaat alleen het heden, het nu. Tijd meet je niet als de afstand tussen twee punten. ‘Tijd’ gaat niet voorbij. Het is voor een mens extreem moeilijk zich te concentreren op het heden; hij denkt voortdurend aan wat hij eerder heeft gedaan, aan hoe hij het beter had kunnen doen, wat de gevolgen zijn van zijn daden, waarom hij niet heeft gehandeld zoals hij zou hebben moeten handelen. Of hij houdt zich bezig met de toekomst, wat hij morgen zal gaan doen, welke maatregelen genomen moeten worden, welk gevaar er om de hoek loert, hoe dingen te voorkomen die hij niet wenst en hoe te bereiken waarvan hij altijd droomde.

J. hervat het gesprek.

‘Dus nu begin jij je acuut af te vragen of er iets niet in orde is. Ja, dat is zo. Maar tegelijkertijd begrijp je ook dat je je toekomst kunt veranderen door het verleden naar het heden te brengen. Verleden en toekomst bestaan enkel bij de gratie van ons geheugen.

Het heden staat buiten de tijd: het is Eeuwigheid. In India gebruiken ze het woord “karma”, bij gebrek aan iets beters. Het begrip ontbeert een goede uitleg: wat je in je verleden hebt gedaan beïnvloedt niet het heden, maar wat je in het heden doet heft het verleden op en zal logisch gezien de toekomst veranderen.’

‘Oftewel...’

Hij laat een stilte vallen, steeds geïrriteerder: hij probeert me iets uit te leggen wat ik maar niet begrijp.

‘Hier schieten woorden tekort. Ga op onderzoek uit. Het is tijd dat je gaat, dat je je koninkrijk herovert dat nu is aangetast door sleur. Alsmaar dezelfde les herhalen heeft geen zin, daar steek je niets nieuws van op.’

‘Het gaat niet om sleur. Ik ben niet gelukkig.’